

ससर्वङ्गषं शिशुपालवधकाव्यम् - प्रथमः सर्गः

BA Sanskrit Program

Course Category: Core

Schedule of Offering: Even Semester

Course Credit Structure: 4 Credits

- **Lecture: 4 Hours per week**
- **Tutorial: Hour per week**
- **Practical: None**

Contact Hours : 4 Hours per week

Course Coordinator: Dr. Anil Narayanan.N

1. Introduction

काव्याध्ययनं संस्कृतभाषायाः द्वारमित्यत्र सन्देहलेशोपि नास्ति। तदुक्तं 'शतश्लोकी पण्डित' इति। यदि कश्चन काव्यभागः सव्याख्यानं अधीयेत, तर्हि संस्कृतभाषा सम्यग् अधिगता भविष्यति। सरलाः चिताश्च काव्यभागाः BA Sanskrit कार्यक्रमस्य आद्येषु सत्रेषु अधीताः। अतः कस्यचित् प्रौढकाव्यस्यापि सव्याख्यानमध्यनमवश्यमिति धिया शिशुपालवधकाव्यमपि कार्यक्रमेस्मिन् योजितमस्ति। महाकविमाघेन विंशतिसर्गात्मके स्वीये शिशुपालवधे महाकाव्ये सर्वेषामेव रसानां साधिकारं सहृदयपरितोषं कुर्वता प्राधान्येन वीररसः तदङ्गतया च सर्वेऽन्ये रसाः यथास्थानं विन्यस्ताः। कवित्वकौशलस्य चूडान्तनिदर्शनमिदं महाकाव्यमिति विद्वदुक्तिः। काव्येस्मिन् प्रायः कोऽपि श्लोकः अलङ्काररहितो न दृश्यते। सर्वत्र नवनवां शब्दराशिं वितन्वन् असौ नवसर्गेषु कविनामन्येषां कृते शब्ददारिद्र्यं विहितवान्। उक्तञ्च 'नवसर्गगते माघे नवशब्दो न विद्यते' इति। "उपमा कालिदासस्य भारवेरर्थगौरवम्। दण्डिनः पदलालित्यं माघे सन्ति त्रयो गुणाः" इति कविप्रशस्तिरपि दृश्यते। काव्यस्यास्य व्याख्यासु प्रथिता भवति मल्लिनाथसूरिवि रचिता सर्वङ्गषा व्याख्या। अतः अनया व्याख्यया सहितः काव्यस्य प्रथमः सर्गः अस्मिन् पत्रे अध्यापयिष्यति।

2. Course Objectives

- शिशुपालवधकाव्यस्य प्रथमसर्गस्य विशिष्टाध्ययनम्।
- सर्वङ्गषाव्याख्यायाः अनुसन्धानम्।
- काव्यस्य विशिष्टानां प्रयोगाणामनुशीलनञ्च।

3. Pre-requisites

संस्कृतावगमनसामर्थ्यम्

4. Essential Readings

- *Śīsupālavadha* of Māgha with Mallinathasuri's *Saravaṅkaṣā* Sanskrit commentary, Chowkhamba Vidyabhavan, Varanasi, 2013, pp.1-55.

Additional Readings

- *Śīsupālavadha* with English notes and Translation by C. Sankara Rama Sastri, Mylapore, Madras : Sri Balamanorama Press, 1935., pp.5-54
- [Śīsupālavadha of Māgha with Saravaṅkaṣā Sanskrit commentary of Mallinatha and Sandehaviṣausadhi of Vallabhadeva](#), Chowkhamba Sanskrit Series, Benares, 1929, pp. 1-44.
- Salomon, Richard, [Māgha, Mahābhārata, and Bhāgavata: The Source and Legacy of the Śīsupālavadha](#), Journal of the American Oriental Society
- Vol. 134, No. 2 (April-June 2014), pp. 225-240 (16 pages)
- Jacobi, Hermann. ["Ānandavardhana and the Date of Māgha."](#) *Wiener Zeitschrift Für Die Kunde Des Morgenlandes*, vol. 4, 1890, pp. 236–244.
- Klatt, Joh. ["The Date of the Poet Māgha."](#) *Wiener Zeitschrift Für Die Kunde Des Morgenlandes*, vol. 4, 1890, pp. 61–71.
- Jacobi, Hermann. ["On Bhāravi and Māgha."](#) *Wiener Zeitschrift Für Die Kunde Des Morgenlandes*, vol. 3, 1889, pp. 121–145.

5. Module-wise topics

Module 1 : उपोद्घातः - (5 Sessions)

- माघकवेः परिचयः (1 L)
- काव्यस्य कथासारांशः (1 L)
- काव्येषु विशिष्टाः श्लोकाः (2 L)
- व्याख्याता मल्लिनाथसूरिः (1L)

Module 2 : नारदमुनेः आगमनम् (13 Sessions)

- आकाशे नारदमुनेः दर्शनम् (Verse 1)
- मुनेः वर्णनम् (Verses 2-11)
- भगवतः स्वपीठात् अभ्युत्थानम् (Verse 12)
- भगवतः अतिथिपूजा (Verse 13&14)
- भगवतः मुनेश्च अवस्थानम् (Verses 15-17)

Module 3 : अतिथिपूजादिकं भाषणञ्च (13 Sessions)

- अर्घ्यपूजा (Verse 18)
- मुनेः भगवतश्च स्वरूपवर्णनम् (Verses 19-24)
- भगवतः वाचारंभः (Verse 25)
- भगवतः भाषणम् (Verses 26-30)
- मुनेः आगमनहेतुकथनम् (Verse 31-32)

Module 4 : आगमनहेतुकथनम् (16 Sessions)

- भगवत्स्तुतिः (Verse 33)
- सगुणस्य श्रीकृष्णस्य स्तुतिः (Verses 34-40)
- भगवन्तमभिमुखीकृत्य आगमनप्रयोजनं वक्तुमुपक्रमः (Verse 41)
- शिशुपालस्य जन्मान्तरवृत्तान्तकथनम् (Verse 43-48)
- शिशुपालस्य औद्धत्यविषये कथनम् (Verses 49-57)

Module 5 : उपसंहारः (13 Sessions)

- कुतः शिशुपालः हन्तव्यः इति हेतुकथनम् (Verses 58-66)
- 'शिशुपालः भगवता एव हन्तव्यः' इति उपसंहारः (Verses 67-75)

6. Pedagogy

This course will be mostly lecture oriented based on the essential reading material. However, the students have to annotate selected verses in Sanskrit and have to submit to the course instructor. This will be evaluated as part of Class Participation.

7. Evaluation Pattern

Given below is the evaluation pattern.

- End-Semester examination: 40%
- Mid-Semester examination: 25%
- Assignments and Seminars: 20%
- Class Participation: 15%